

ΘΥΜΙΟΣ ΠΑΠΑΓΙΑΝΝΗΣ ΚΑΙ ΣΥΝΕΡΓΑΤΕΣ ΑΕΜ
σ χ ε δ ι α σ μ ό ς κ α ι δ ι α χ ε ί ρ ι σ η τ ο υ χ ώ ρ ο υ

PHILOXENIA SPA Congress

ΟΙ ΣΥΓΧΡΟΝΕΣ ΤΑΣΕΙΣ ΣΤΟ ΣΧΕΔΙΑΣΜΟ ΜΟΝΑΔΩΝ SPA ΟΙ ΙΔΙΑΙΤΕΡΟΤΗΤΕΣ ΤΟΥ ΕΛΛΗΝΙΚΟΥ ΧΩΡΟΥ

ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗ – ΝΟΕΜΒΡΙΟΣ 2006

Ήβη Νανοπούλου, αρχιτέκτων
Θύμιος Παπαγιάννης και Συνεργάτες ΑΕΜ

Κείμενο

1. Εισαγωγή, ιστορικό υπόβαθρο

Φ1

Το νερό συνδέεται άμεσα με την αρχαία ελληνική μυθολογία, την ιστορία αλλά και τις παραδόσεις μας. Ο Απόλλωνας λατρεύονταν κατά την αρχαιότητα ως *Κρηναίος* και *Επιλίμνιος* θεός, ο Ασκληπιός ως θεός που υπέδειξε τη θεραπευτική αγωγή των θερμών λουτρών και ο Ιπποκράτης ως ο πατέρας της ιατρικής που απέδωσε στο νερό τριπλή ιδιότητα: Εκείνη του συνδιαμορφωτή των κλιματολογικών συνθηκών και του περιβάλλοντος μιας οικιστικής περιοχής (στο διασημότεο και επίκαιρο ακόμη έργο *περί αέρων, υδάτων και τόπων*) και εκείνη του θεραπευτή –είτε μέσω θεραπευτικών λουτρών διαφορετικής μορφής (καυτά, χλιαρά και κρύα), είτε λιγότερο μέσω της χορήγησής του νερού στο θεραπευτικό δισπαιολόγιο.

Φ2

Στην Κω, διεθνές ιατρικό κέντρο του αρχαίου κόσμου, η ιατρική ως φιλοσοφική θεώρηση, διείσδυσε πολύ νωρίς στα μυστικά της φύσης για να προωθήσει νέες προσεγγίσεις και μεθόδους πρόληψης και ίασης που βασίζονταν στην δημιουργία ενός ιδεώδους περιβάλλοντος από πλευράς μικροκλίματος, τοπίου, διαμονής και περίθαλψης. Ενός περιβάλλοντος φυσικής αρμονίας, όπου το άτομο μπορούσε να βρει την αναγκαία ισορροπία για να ανακτήσει τις δυνάμεις του, σωματικές, πνευματικές, ψυχικές.

ΘΥΜΙΟΣ ΠΑΠΑΓΙΑΝΝΗΣ ΚΑΙ ΣΥΝΕΡΓΑΤΕΣ ΑΕΜ

σχεδιασμός και διαχείριση του χώρου

Ο ίδιος πολιτισμός που δημιούργησε τα διεθνή κέντρα της Κω, της Ολυμπίας και των Δελφών, μετεξέλιξε τις παλαισטרές των αρχαίων πόλεων σε γυμνάσια, δηλαδή περικλειστούς χώρους άθλησης και αγώνων που περιελάμβαναν μαζί με τα λουτρά και τα αποδυτήρια, χώρους διδασκαλίας, συγκροτώντας μία από τις σημαντικότερες δημόσιες εγκαταστάσεις των ελληνικών πόλεων.

Τα παρακμιακά φαινόμενα όμως δεν άργησαν να καταγραφούν στη κλασσική Ελλάδα καθώς, όπως καταγράφει ο Αριστοφάνης στο έργο του *Νεφέλαι*, *πλήρες το βαλανείον ποιεί, κενάς δε τας παλαίστρας* (Στοίχος 1054). Που σημαίνει ότι η αθλητική άσκηση είχε χάσει μέρος της κοινωνικής - παιδαγωγικής της σημασίας και αίγλης υπέρ της απόλαυσης που παρείχαν τα βαλανεία (λουτρά-θέρμες).

Φ3 Στον Ρωμαϊκό κόσμο τα λουτρά και οι θέρμες αποτέλεσαν το επίκεντρο της καθημερινής ζωής στα αστικά κέντρα, καθώς όπως λέγεται οι ρωμαίοι επισκέπτονταν τα λουτρά δύο έως έξι φορές ημερησίως!

Ο λουόμενος, μετά από την επάλειψή του σώματός του με αρωματικά έλαια και μετά την άσκηση στο σφαιριστήριο, περνούσε στο χώρο του θερμού λουτρού, *caldarium*, διαδοχικά δε στον χώρο του ατμόλουτρου, στο *tepidarium*, και από εκεί στη κρύα δεξαμενή νερού, κάποτε και κολυμβητική, στο *frigidarium*,

Φ4 Αργότερα οι αυτοκρατορικές αστικές λουτρικές εγκαταστάσεις, του Διοκλιτιανού, του Καρακάλα, του Τραϊανού, μετατράπηκαν σε τεράστια συγκροτήματα που συνδύαζαν και άλλες συμπληρωματικές λειτουργίες της πόλης όπως γυμναστήρια, σχολεία, βιβλιοθήκες, πινακοθήκες και μουσεία, κήπους, καταστήματα, καφενεία, μετεξελισσόμενα σε πολυτελή μεγάλα *malls* αναψυχής μιας παρηκμασμένης κοινωνίας.

Φ5 Ο βυζαντινός κόσμος, υιοθέτησε τις ίδιες συνήθειες καθώς, από τη θρησκεία και τις παραδόσεις του, έτρεφε μία ιδιαίτερη λατρεία για το νερό. Αν και, από την εκκλησία, θεωρούνταν πολλά τρία μπάνια την ημέρα, τα δύο δεν ήταν ασυνήθιστο φαινόμενο. Η Νέα Ρώμη, η Κωνσταντινούπολη διέθετε σημαντικά ιδιωτικά και δεκάδες δημόσια λουτρά. Ένα από τα γνωστότερα, πλουσιότερα και κεντρικότερα, είναι οι θέρμες του Ζευξίππου, δίπλα στον Ιππόδρομο, με χωρητικότητα 2.000 ατόμων! που κάη-

κε στη στάση του Νίκα το 532 μ.χ. Ένα ανάλογο σε μέγεθος λουτρό ήταν των Καμινίων για το οποίο περιγράφεται ότι θερμαινόταν με εισαγόμενο μαζούτ (Μυδικό πυρ).

Τα δημόσια λουτρά συγκροτούσαν σημαντικά οικοδομήματα και των μικρότερων αστικών κέντρων της Αυτοκρατορίας, είχαν δε πλούσιο διάκοσμο, εσωτερικά και εξωτερικά, αλλά και αυξημένες απαιτήσεις εγκαταστάσεων διαχείρισης του νερού. Αποτελούσαν το πιο έντονο στοιχείο διάκρισης της αστικής ζωής από την αγροτική. Ήταν κέντρα ανάπαυσης, κοινωνικής συναναστροφής και πολιτισμού. Εγκαταλείφθηκαν, όταν ανάρχισε η παρακμή της Αυτοκρατορίας και αποδείχθηκαν πολυέξοδα αφενός και τεράστια αφετέρου, για μία κοινωνία σε συρρίκνωση. Και από τους βυζαντινούς, η παράδοση μεταφέρθηκε στον Μουσουλμανικό κόσμο, στα γνωστά *hammam* μας.

Το λουτρό της Θεσσαλονίκης, δίπλα στη κινστέρνα της Άνω Πόλης αποτελεί ένα από τα σπάνια δείγματα βυζαντινού λουτρού που σώθηκαν στον Ελλαδικό χώρο. Λειτουργήσε συνεχώς από τον 13^ο - 14^ο αιώνα μέχρι το 1940.

Τον δέκατο όγδοο αιώνα, μετά από μία πολύ μακρά περίοδο εγκατάλειψης της αξίας του νερού, οι Ευρωπαίοι ανακάλυψαν και πάλι τις ευεργετικές ιδιότητές του, επαναφέροντας τον θεσμό των θέρμων και δημιουργώντας λουτροπόλεις που συνδύαζαν ξενοδοχειακές εγκαταστάσεις, αναψυχή και ψυχαγωγία. Οι λουτροπόλεις αυτές αποτέλεσαν τόπους ατομικής, κοινωνικής και πολιτιστικής τόνωσης.

2. Οι σύγχρονες αντιλήψεις

Αν ο 20^{ος} αιώνας χαρακτηρίζεται ως περίοδος μεγάλης τεχνολογικής ανάπτυξης, έχει ενδιαφέρον να καταγράψει κανείς και μία εμμονή για πρόοδο που συνδυάσθηκε με περιφρόνηση για ότι μη επιστημονικά καταξιωμένο. Στο πλαίσιο αυτής της αντίληψης παρατηρήθηκε – γενικευμένη– εγκατάλειψη των ιαματικών λουτρών και όλων των παραδοσιακών μεθόδων ίασης.

Μερικές δεκαετίες αργότερα, η ιατρική, κάνοντας πέρα δογματισμούς, υιοθετώντας πιο ολιστικές προσεγγίσεις στο χώρο της υγείας και αποδεχόμενη αξίες και θεραπευτικές αγωγές άλλων πανάρχαιων πολιτισμών, αποδέχεται ότι, δυνατότητες αναγέννησης συναντώνται όχι μόνον στους άλλους οργανισμούς αλλά και στον ανθρώπινο. Αποτέλεσμα ήταν -σε συνδυασμό με το διαφαινόμενο άνοιγμα μίας νέας αγοράς- να δοθεί ώθηση στην ανάπτυξη μεθόδων που μπορούν καθοριστικά να συμβάλουν σε αυτή τη διαδικασία αναζωογόνησης και εσωτερικής ισορροπίας του ατόμου.

Το νερό ανέκτησε σήμερα τη θεραπευτική του σημασία και αξία για τη σωματική, ψυχική και πνευματική υγεία μας, ανοίγοντας μια νέα εποχή στο σύγχρονο τρόπο ζωής.

3. Διεθνής εμπειρία

Φ6 Σύγχρονες μονάδες spa, που δανείζονται τον λατινικό όρο **salus per aqua**, δηλαδή υγεία μέσω του νερού, αναπτύσσονται πλέον σε όλο τον κόσμο.

Χαρακτηρίζονται από τρεις διακριτές αλλά απόλυτα αλληλοεξαρτώμενες παραμέτρους:

- την τοποθεσία,
- το σχεδιασμό δηλαδή την οργάνωση αλλά και την αισθητική των χώρων τους και τέλος
- τη θεραπεία ή την περιποίηση που προσφέρουν.

Δεν θα αναφερθώ στην ομιλία μου στην τρίτη παράμετρο γιατί δεν αφορά την ειδικότητα του αρχιτέκτονα, αλλά στις άλλες δύο που συνδέονται κατεξοχήν με το χώρο.

Έτσι τα spa μπορούν να διακριθούν σε, ιαματικά και θαλασσοθεραπείας, παραθεριστικά και αστικά, ειδικού προορισμού αλλά και υποστηρικτικά ξενοδοχειακών μονάδων.

Φ7 Τα **ιαματικά spa**, θεωρούνται τα πλέον αυθεντικά καθώς είναι κατεξοχήν θεραπευτικά. Συναντώνται συνήθως σε τόπους ιδιαίτερου φυσικού κάλους με άφθονα πηγαία νερά, που άλλοτε εξελίχθηκαν σε αστικά κέντρα,

όπως η πόλη του Bath στην Αγγλία η οποία και πήρε το όνομά της από τη σημασία που είχαν κατά την αρχαιότητα τα ρωμαϊκά λουτρά της, είτε αναδείχθηκαν σε εξέχουσες λουτροπόλεις όπως το Blue Lagoon της Ισλανδίας κοντά στην πόλη Kevlavik, η το Takaragawa Onsen της Ιαπωνίας.

Θα σταθούμε πρώτα στη πόλη του **Bath** στην Αγγλία, γιατί πιστεύω ότι αξίζει τον κόπο να σημειωθεί ότι μία ιστορική πόλη που αντλεί τη φήμη της από τις θερμές πηγές της, γνωστές ήδη από τους Κέλτες, από τις λουτρικές της εγκαταστάσεις των ρωμαϊκών χρόνων (του 43 π.χ.), αλλά και από τις μεταγενέστερες εγκαταστάσεις της του 18^{ου} αιώνα, ανακτά τη λειτουργία της ως μία σημαντική σύγχρονη λουτρόπολη χάρη στα έργα αποκατάστασης εκσυγχρονισμού και επέκτασης των διατηρητέων της λουτρών Γρηγοριανής αρχιτεκτονικής, σχεδιασμένα σήμερα από τον γνωστό βρετανό αρχιτέκτονα Nicholas Grimshaw.

Η ιστορία της ίδιας της πόλης, η συνέχειά της στο χρόνο αλλά και η αίσθηση μίας άκρως σύγχρονης παρέμβασης συνυπάρχουν με τον πλέον προφανή και καθαρό τρόπο τόσο στη σχέση του κελύφους με την περιβάλλουσα πόλη, όσο και στο εσωτερικό του κτιρίου.

Φ8 Το **Blue Lagoon** κοντά στη πόλη Kevlavik, χαρακτηρίζεται από λίμνες θαλάσσιου νερού φυσικά θερμαινόμενες μέσω γεωθερμίας. Λίμνες που περιβάλλονται από ένα μοναδικό τοπίο βράχων λάβας και μαύρης άμμου. Καλοκαίρι και χειμώνα οι λουόμενοι απολαμβάνουν τις θεραπευτικές ιδιότητες του πυριτίου, του πλαγκτού και των ορυκτών αλάτων, ενώ οι αναδυόμενοι από την επιφάνεια του νερού ατμοί δημιουργούν ένα ιδιαίτερο μυστικισμό στο περιβάλλον. Το κτιριακό σύνολο, χάρη στην ελαφρότητά και διαφάνεια των υλικών του, αναδεικνύει με τον εντονότερο τρόπο την ιδιαιτερότητα της γεωμορφολογίας του τόπου, ενώ αξιοποιεί στο μέγιστο την αισθητική εμπειρία του νερού, επιτρέποντας την ανάπτυξη του συνόλου των αισθήσεων.

Φ9 Το **Takaragawa Onsen** στην επαρχία Gumma της Ιαπωνίας αποτελεί έναν τόπο που αριθμεί πάνω από 2000 θερμές πηγές και έχει ιστορία άνω των 1000 ετών. Η παράδοση ξεκίνησε από την αριστοκρατία και επεκτάθηκε σε όλη τη κοινωνία η οποία πλέον απολαμβάνει τις πηγές καθόλη τη διάρκεια του χρόνου. Οι απέριπτες, φυσικές διαμορφώσεις

του τοπίου σε συνδυασμό με την τοπική αρχιτεκτονική και πολιτισμική παράδοση σμίγουν αβίαστα συμβάλλοντας στη διαμόρφωση ενός μοναδικού περιβάλλοντος ηρεμίας απόλαυσης και πνευματικότητας.

Φ10 Το **Therme Vals** στο Graubunden της Ελβετίας, έργο του Ελβετού αρχιτέκτονα Peter Zumthor, αποτελεί ένα παιχνίδι όγκων και κενών, ένα παιχνίδι φωτός και σκιάς, ύλης και φύσης που συνυπάρχουν στο χώρο με δραματικότητα και ισορροπία.

Το αναφέρω για να δείξω πως χάρη στον ιαματικό τουρισμό υψηλής ποιότητας που αναβίωσε πρόσφατα, μπόρεσε να αντιστραφεί η φθίνουσα οικονομία του τόπου και να ξαναβρεί η ντόπια κοινωνία τον δυναμισμό της. Και αυτό για να υπογραμμίσω την απουσία σύγχρονων ιαματικών κέντρων στη χώρα μας, μία χώρα με απίστευτο πλούτο ιαματικών πηγών, κυρίως στη βόρεια Ελλάδα, που αποτελούν τμήμα των πηγών της Μεσοβαλκανικής ζώνης.

Φ11 Ο Rene Quinton υπήρξε ένας πρωτοπόρος γάλλος βιολόγος, που στις αρχές του 20 αιώνα, το 1904, στο βιβλίο του: *Θαλάσσιο νερό: ένα οργανικό περιβάλλον*, εδραίωσε επιστημονικά ότι το θαλασσινό νερό έχει την ίδια χημική σύσταση με το πλάσμα στο ανθρώπινο αίμα. Αυτό δικαιολογεί ίσως τα ευεργετικά αποτελέσματα της **θαλασσοθεραπείας**.

Τόνωση της κυκλοφορίας, αποτοξίνωση, ανανέωση των ιστών, αποκατάσταση της ελαστικότητας του δέρματος και της ισορροπίας του οργανισμού και τόσα άλλα, αποτελούν μοναδικές αρετές της θαλασσοθεραπείας, που την καθιστούν τον καλύτερο σύμμαχο κατά της γήρανσης και εγκατάλειψης του οργανισμού μας ως ζωντανή οντότητα.

Φ12 Το **Δήλος spa center.στο ξενοδοχείο Mykonos Grand**, έργο του γραφείου ΘΠ+Σ αποτελεί πρόσφατη μικρή προσπάθεια αναζήτησης ενός αιγαιοπελαγίτικου τοπίου και περιβάλλοντος θαλασσοθεραπείας. Οι αναζωογονητικές ιδιότητες της θάλασσας συνδέονται με την ελαφρότητα της ατμόσφαιρας, την καθαρότητα των χρωμάτων, των γραμμών και του φωτός, την ιστορική μνήμη και την οικειότητα του ιδιαίτερου ελληνικού χώρου.

Η Ελλάδα που κατέχει την πρωτιά σε μήκος ακτών στον ευρωπαϊκό χώρο, αλλά τολμώ να πω και σε ποιότητα ακτών, σωστά ξεκίνησε τη σύνταξη του θεσμικού πλαισίου των spa από τις προδιαγραφές των κέ-

ντρων θαλασσοθεραπείας, (ΦΕΚ 986B της 20^{ης} 11. 95), ώστε να διασφαλίζονται οι αναγκαίες προϋποθέσεις χωροθέτησης από πλευράς γενικής και ειδικής τουριστικής υποδομής καθώς και από πλευράς διάταξης και διαμόρφωσης των χώρων – λαμβάνοντας ως βάση για τους αναγκαίους υπολογισμούς, τη δυναμικότητα των 100 ατόμων ημερησίως, για δεκάωρη λειτουργία.

Για τον σχεδιασμό τους, ας λάβει κανείς, ως μία γενική αρχή, ότι κατ'ελάχιστο απαιτούνται 600τ.μ - 700 τ.μ για την ανάπτυξη μίας ικανοποιητικής εγκατάστασης spa, η οποία οφείλεται να οργανώνεται σε διακριτές ζώνες με ειδικές απαιτήσεις λειτουργικές και αισθητικές. Ενδεικτικά οι ζώνες αυτές μπορεί να είναι εκείνες της υποδοχής, της υποστήριξης, της περιποίησης και φροντίδας, της εσωτερικής πισίνας και του υδρομασάζ, της χαλάρωσης και ξεκούρασης -περιοχή εξαιρετικής σημασίας που συνήθως υποεκτιμάται- αλλά και ανάλογες υπαίθριες ζώνες που προσδίδουν πολλαπλασιαστικά οφέλη στην όλη μονάδα, τόσο αμιγώς θεραπευτικά όσο και επιχειρηματικά .

Ας έλθουμε τώρα στα **παραθεριστικά spa**.

Σε μια εποχή όπου τα spa καθορίζουν όλο και περισσότερο τον χαρακτήρα των παραθεριστικών προορισμών είναι φυσικό ο σχεδιασμός τους να απαιτεί φαντασία, πρωτοτυπία, μοναδικότητα εμπειριών μέσα από τοπικές παραδόσεις και δια-πολιτισμικές αναζητήσεις. Η εκρηκτική ανάπτυξη τέτοιας μορφής παραθεριστικών προορισμών εξηγείται από την επιδίωξη φυγής από τα καθιερωμένα, από την αναζήτηση ενός πιο ασφαλούς και ισορροπημένου τρόπου ζωής, ενός νέου πιο υγιούς *life style* καθώς και από την διευρυνόμενη πελατεία της νέας γενιάς που διαμορφώνει νέες απαιτήσεις σε χώρους και θεραπείες.

Μέσα από αυτήν τη γενική αναζήτηση παρατηρείται σήμερα η ευαισθητοποίηση στα περιβαλλοντικά θέματα και στην οικολογική προσέγγιση σχεδιασμού των χώρων spa.

Το **Amelia Island Plantation στη Φλώριδα των ΗΠΑ**, αποτελεί θαυμαστό παράδειγμα σεβασμού, προστασίας και ανάδειξης του φυσικού πλούτου της νήσου δημιουργώντας παράλληλα έναν ιδιαίτερο χώρο απόλαυσης και αναζωογόνησης. Αρχιτεκτονικά εργαλεία του σχεδιασμού αποτέλεσαν η ευρύτατη χρήση υλικών του τόπου ώστε το δομημένο

περιβάλλον να μην αποτελεί παρά τη συνέχεια του φυσικού, η δημιουργία ενός κήπου διαλογισμού και περισυλλογής, οι ξύλινες συνδετήριες γέφυρες που επιτρέπουν τη σύνδεση των κτιριακών εγκαταστάσεων χωρίς να διαταράσσουν τη λίμνη και τη συνέχεια του περιβάλλοντος, τα ξύλινα περσιδωτά σκίαστρα που επιτρέπουν φυσικό δροσισμό και ηλιοπροστασία.

Φ14 Ανάλογο παράδειγμα αποτελεί και το **Banyan Tree στο Bintan της Ινδονησίας**, όπου για να μην διαταραχθεί η φυσική ομορφιά και συνέχεια του τοπίου, τα δωμάτια κατασκευάστηκαν από φυσικά ντόπια υλικά σε πασσάλους ενώ οι διαμορφώσεις του περιβάλλοντος χώρου περιορίστηκαν στις απόλυτα αναγκαίες.

Φ15 Το **Amanjena, δηλαδή ο γαλήνιος παράδεισος στο Marrakesh του Μαρόκου** αποτελεί ένα διαφορετικό παράδειγμα που αντλεί από τη ντόπια αρχιτεκτονική παράδοση και από τη πολιτισμική αξία του νερού για να δημιουργήσει ένα νέο δομημένο και φυσικό περιβάλλον ιδιαίτερης αξίας.

Τα **ειδικού προορισμού spa** αποτελούν περιβάλλοντα ελεγχόμενου και ειδικού χαρακτήρα που αποσκοπούν στην ευεξία σώματος και πνεύματος – μέσω ελεγχόμενων και αζατομικευμένων θεραπευτικών αγωγών και διατροφικών προγραμμάτων. Η διάκριση από τα παραθεριστικά spa έγκειται στο ότι σε εκείνα η θεραπεία αποτελεί επιλογή ενώ στα ειδικού προορισμού, η θεραπεία έχει εξέχουσα αν όχι τη κύρια θέση ως προσφερόμενο προϊόν.

Φ16 **Les Sources de Caudalie**, στη περιοχή του Bordeaux της Γαλλίας αποτελούν λαμπρό παράδειγμα. Ένα spa που βασίζει το σύνολο της προσφερόμενης θεραπείας και εμπειρίας στις εξαιρετικές ιδιότητες του σταφυλίου και του κρασιού.

Φ17 Άλλη μοναδική εγκατάσταση ειδικού προορισμού αποτελεί: το **Daintree Eco Lodge** στην περιοχή των rainforest της Αυστραλίας που ενσωματώνει στις θεραπείες αφενός τη συλλογική γνώση των γηγενών Aborigi-

nes γύρω από τα θεραπευτικά φυτά και αφετέρου ενσταλάζει μέσα μας, με τον πιο απόλυτο τρόπο, τη μοναδική εμπειρία της άγριας φύσης.

Τα **αστικά -μίας ημέρας- spa** καθίστανται όλο και περισσότερο αναγκαία ως αντιστάθμισμα στον αστικό καθημερινό τρόπο ζωής μας και στο άγχος που αυτός επιφέρει. Ο σχεδιασμός τους απαιτεί περισσή δεξιότητα καθώς, χωροθετημένα στα κέντρα συνήθως των πόλεων, χαρακτηρίζονται από ανεπάρκεια χώρου, από έλλειψη θέας και αξιόλογου περιβάλλοντος. Αναζητείται λοιπόν η δημιουργία μίας εικονικής πραγματικότητας μέσω σχεδιαστικών εργαλείων όπως εσωτερικά αίθρια, επαφή και ήχος νερού, έμμεσοι φυσικοί φωτισμοί, φυσικοί ανεπαίσθητοι ήχοι, προσεγμένοι και πολυτελείς χώροι περιποίησης κλπ.

- Φ18 Την πρωτεύουσα της ιταλικής μόδας, το Μιλάνο, επέλεξε ο **Gianfranco Ferre**, ένας από τους πλέον εκκεντρικούς και προικισμένους σχεδιαστές, για να δημιουργήσει έναν χώρο εσωτερικής φροντίδας και περιποίησης με άξονα την ισορροπία σώματος και πνεύματος.

Επιλογές που καθορίζουν το χώρο: ένας υπέροχος κήπος - ησυχαστήριο, μία αρχιτεκτονική με σύγχρονη κομψότητα, λάμψη και υφή στα υλικά της.

- Φ19 Εκτιμώ ότι στο μέλλον θα δημιουργηθούν οι συνθήκες εκείνες που θα ενισχύσουν τον ρόλο, τη σημασία των αστικών -στα πρότυπα των λουτρών- spa στη καθημερινή ζωή της πόλης, καθώς ο σύγχρονος άνθρωπος αναζητά όλο και περισσότερο μικρές οάσεις διαφυγής και εσωτερικής ισορροπίας, αλλά και χώρους κοινωνικής συναναστροφής και αναψυχής.

Τα **Hotel spas**, μαζί με τα παραθεριστικά αποτελούν την πλέον αναπτυσσόμενη κατηγορία spa. Από 473 νέα Hotel spas που καταγράφηκαν το 2000, φθάσανε στα 1662 το 2004, που σημαίνει τριπλασιασμός των εγκαταστάσεων και έσοδα για τις ξενοδοχειακές εταιρείες της τάξης των 5 δις δολάρια το χρόνο!

Η έκρηξη αυτή συνοδεύτηκε από μία σχεδιαστική δημιουργικότητα, ποιότητα τελειωμάτων και πλούτο υλικών χωρίς προηγούμενο.

Τα παλιά ψευδο-γυμναστήρια με τις υποβαθμισμένες υπόγειες πισίνες, έδωσαν τη θέση τους στο πιο καλοσχεδιασμένο και επιμελημένο τμήμα του ξενοδοχείου.

Δεν θα μπορέσω να ξεφύγω από τον πειρασμό και θα σας παρουσιάσω δύο hotel spas, έργα του Γραφείου ΘΠ+Σ:

Φ20

Αφενός το Hyatt της Θεσσαλονίκης που αποτέλεσε το 2000 το πρώτο ξενοδοχείο πόλης στη χώρα μας προσφέροντας ένα πραγματικά ιδιαίτερο και οργανωμένο περιβάλλον spa 1000 τ.μ. με τις πλέον σύγχρονες για την εποχή του εγκαταστάσεις.

Στόχος του σχεδιασμού, η αναζήτηση μιας αρχιτεκτονικής παρέμβασης που δημιουργεί ένα δικό της νέο *φυσικό* περίγυρο σ' ένα αρχικώς πλήρως αδιάφορο και υποβαθμισμένο βιομηχανικό τοπίο, με κυρίαρχο στοιχείο διαμόρφωσης του χώρου: το νερό. Μεγάλες πισίνες με τη μορφή *φυσικών* λιμνών οργανώνουν τους υπαίθριους χώρους σε δύο ζώνες, μία αμιγώς αναψυχής και μία συνδυαζόμενη με το κυρίως spa.

Και αφετέρου **το συγκρότημα των bungalows του Nafplia Palace.**

Φ21

Εδώ σε αυτόν τον ιστορικό χώρο της Ακροναυπλίας, επιδιώχθηκε αρχιτεκτονικά η σύνδεση και συνοχή του εσωτερικού των δωματίων με τον άμεσο εξωτερικό τους χώρο, αλλά και του κτιριακού συγκροτήματος με τις εξωτερικές διαμορφώσεις και το φυσικό και ιστορικό περιβάλλον του κάστρου, ώστε να συνθέτουν ένα αρμονικό σύνολο και μία φυσική συνέχεια στο χρόνο.

Σε επιλεγμένα bungalows, για να ικανοποιηθεί και η πλέον απαιτητική πελατεία, δημιουργήθηκαν συνθήκες εσωτερικού αλλά και εξωτερικού περιβάλλοντος που σχεδιάστηκαν για να προσφέρουν λουτρικές εγκαταστάσεις και ιδιωτικές υπηρεσίες spa στα ίδια τα δωμάτια.

Φ22

Τα **παραδείγματα** που διατρέξαμε πολλά και διαφορετικού χαρακτήρα για τα οποία αβίαστα θα μπορούσαμε να συμφωνήσουμε ότι διαπερνώνται από κοινές, θεμελιώδεις για μένα, σχεδιαστικές αρχές, που αποφεύγουν κάθε τι το κραυγαλέο και ανισόρροπο, ξένο προς την ουσία και φιλοσοφία των spa.

Επιγραμματικά οι σχεδιαστικές αυτές αρχές είναι:

- αρμονική ένταξη στο περιβάλλον
 - ανάδειξη των ιδιοτεροτήτων του τοπίου και των πολιτιστικών αξιών του,
 - η αρμονία και ισορροπία στο χώρο, μέσα από τη σχεδιαστική ποιότητα και αρτιότητα,
 - η χρήση και γνώση των υλικών, ώστε να μη δείχνουν ψεύτικα αλλά ως φυσική συνέχεια του τοπίου,
 - η σύζευξη δομημένου περιβάλλοντος και θεραπευτικής αγωγής και φιλοσοφίας,
 - ο ήπιος σχεδιασμός ώστε να προσφέρεται συγκρατημένα η ικανοποίηση όλων των αισθήσεων, αφήνοντας στο χρόνο να επενεργήσει ως η έκτη αίσθηση,.
 - τέλος, η επιλογή της βέλτιστης τεχνολογίας που εγγυάται όσα υπόσχεται, μια και συναρτάται με θέματα υγιεινής και θεραπευτικής διαδικασίας.

Αρχές που απαιτούν έμπνευση και γνώση και επιβάλλουν επίπονη και επιμελή εργασία κατά τη διάρκεια της μελέτης αλλά και της κατασκευής.

Έγινε πιστεύω σαφές μέσα από τα παραδείγματα αυτά ότι ο πολυθεματικός χαρακτήρας των SPA, με την κατάλληλη αξιοποίηση της ποικιλίας των πόρων που διαθέτουμε ως χώρα, (θάλασσα, πάμπολλες ιαματικές πηγές και υπέροχο ακόμη φυσικό περιβάλλον) μπορεί να αποτελέσει έναν στρατηγικό στόχο για τον τουρισμό της χώρας μας την επόμενη δεκαετία. Όμως, ο στρατηγικός αυτός στόχος οφείλει να συνδυαστεί με την προστασία και την ανάδειξη: των πολιτιστικών αξιών, του εύθραυστου φυσικού περιβάλλοντος, και της φυσιογνωμίας του τόπου και των ανθρώπων του, καθώς αποτελούν το κύριο συγκριτικό μας πλεονέκτημα. Έναν πόρο εθνικής αναφοράς και ταυτότητας επικίνδυνα αναλώσιμο.

Εάν αποδεχθούμε τον στρατηγικό αυτό στόχο, τότε ο ρόλος του αρχιτέκτονα μελετητή, είναι να ερμηνεύει κάθε φορά - συνθετικά και ολοκληρωμένα - εκείνους τους στόχους που άπτονται του φυσικού σχεδιασμού και συνδέονται με τις προσφερόμενες λειτουργίες, αλλά και συγχρόνως να προτείνει, δημιουργεί και διαμορφώνει -όπως είδαμε καλά- ένα πρότυπο ζωής, ένα *lifestyle*, που αντανακλάται στο άμεσο αλλά και στο ευ-

ΘΥΜΙΟΣ ΠΑΠΑΓΙΑΝΝΗΣ ΚΑΙ ΣΥΝΕΡΓΑΤΕΣ ΑΕΜ

σ χ ε δ ι α σ μ ό ς κ α ι δ ι α χ ε ί ρ ι σ η τ ο υ χ ώ ρ ο υ

ρύτερο δομημένο και κοινωνικό περιβάλλον. Αποτελώντας κάποτε ιδιαίτερους, διεθνής πόλους έλξης και αναφοράς.

Είηαι λοιπόν εξαιρετικά σημαντικός ο διαμεσολαβητικός ρόλος του αρχιτέκτονα, γιατί καλείται, αντλώντας από τον φυσικό χώρο και τον ιστορικό χρόνο, να προβάλλει έναν ιδιαίτερο – στη περίπτωση μας ελληνικό - τρόπο ζωής.....αναδεικνύοντας και ενισχύοντας έτσι τη μοναδική φυσιογνωμία και ταυτότητά μας.